

VLAAMS PARLEMENT



vergadering **C282 – OND28**

zittingsjaar 2009-2010

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 1 juli 2010

INHOUD

Interpellatie van de heer Kris Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de ongekwalificeerde uitstroom in het secundair onderwijs	3
---	---

BIJLAGE

Bijlage bij de interpellatie van de heer Kris Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de ongekwalificeerde uitstroom in het secundair onderwijs	26
--	----

■

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert**Interpellatie van de heer Kris Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de ongekwalificeerde uitstroom in het secundair onderwijs**

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck: Voorzitter, geachte leden, vorige week hebben we tijdens de plenaire vergadering de minister vragen gesteld over dit onderwerp. Ik had het gevoel – en dat was ook de mening van velen in de vergadering, denk ik – dat we daarover toch even van gedachten moesten kunnen wisselen.

Laat duidelijk zijn dat ik dit interpellatieverzoek niet heb ingediend om straks iemand de zwartepiet te geven. Ik wil alleen precies definiëren wat het probleem is. We merken nu wel hoe groot het is, maar de vraag is wat de achtergrond ervan is en welke lessen we eruit kunnen trekken.

In mijn schriftelijke vraag heb ik al een aantal cijfers naar voren gebracht. Uit een recente studie van het Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen, die trouwens werd uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse overheid, blijkt dat het aantal jongeren dat het secundair onderwijs verlaat zonder diploma of getuigschrift, stelselmatig is toegenomen. Ik verwijs in dat verband naar het Pact van Vilvoorde van 2002, waarin we de doelstelling hebben opgenomen die ongekwalificeerde uitstroom tegen 2010, dus dit jaar, te halveren. Nu blijkt dat die aantallen niet gehalveerd zijn, maar integendeel nog gestegen. We kunnen dus wel degelijk gewagen van een prangend probleem. Als we zien hoeveel geld we investeren in ons leerplicht-onderwijs en we leggen deze cijfers daarnaast, dan zijn we het aan onszelf verplicht om dit wel degelijk ernstig te nemen.

Van de jongeren geboren in 1977 verliet 11,6 percent het secundair onderwijs zonder enige kwalificatie. Voor het geboortjaar 1985 was dat reeds 14,4 percent. Bovendien zijn er grote verschillen tussen jongens en meisjes. Bij de jongens geboren in 1977 was dat cijfer 14,3 percent, bij de meisjes 8,9 percent. Voor het geboortjaar 1985 liepen die percentages op tot respectievelijk 17,9 en 10,7 percent. Opmerkelijk is ook dat bij de jongens vooral het percentage dat een aso-diploma behaalt, bijzonder laag is. Ik kan moeilijk aanvaarden – en nu kijk ik naar mijn vrouwelijke collega – dat jongens sowieso minder begaafd zijn dan meisjes, maar daarover zal ik zo dadelijk even iets zeggen. *(Gelach)*

Eenzelfde beeld krijgen we als we de ongekwalificeerde uitstroom bekijken per kalenderjaar. In 2007 verliet 14,7 percent van de leerlingen de school zonder kwalificatie. In 1999 ging dat nog maar om 12,3 percent.

De vraag kan worden gesteld of dit alles steeds vanuit dezelfde invalshoek gebeurt, of dezelfde leerlingen worden geteld. Ook in de plenaire vergadering van vorige week werden daar vragen over gesteld. Soms is er immers sprake van internationale vergelijkingen en dan rijst de vraag of er soms geen appels met peren worden vergeleken. Zijn de gehanteerde normen dezelfde? Minister, dergelijke vergelijkingen kunnen ons op zich wel iets leren over de vraag of we het slechter of beter doen dan anderen, maar we moeten sowieso kunnen toegeven dat dit percentage te hoog is.

In een commentaar stelt professor Jan Van Damme van het Centrum voor Onderwijs-effectiviteit en -evaluatie dat de oorzaken van deze toename nog niet zijn onderzocht. Volgens hem is er wellicht sprake van een combinatie van oorzaken. Ik denk dat ook. In dat verband wijst hij onder meer op de toename van vroegtijdige vertraging in de schoolloopbanen, op de toename van het percentage jongeren met een andere thuistaal en de vermoedelijke afname van het schoolengagement, vooral bij jongens.

Ik heb het daarnet al aangegeven: er is een duidelijk onderscheid in de evolutie naargelang het gaat over jongens of meisjes. Meisjes hebben sneller een zekere rijpheid en maturiteit,

terwijl van mannen soms wordt gezegd dat ze altijd kind blijven. Bij sommige mannen is dat ook het geval. Ik ga nu kort door de bocht, maar we moeten ons afvragen of een 14-jarig meisje en een 14-jarige jongen zich qua ontwikkeling wel op hetzelfde niveau bevinden, ook met het oog op het opnemen van bepaalde leerstof. Ter zake bestaan ook studies. We hebben het daar gisteren nog over gehad.

Ik wil de klok niet terugdraaien, maar er bestaan studies die gewagen van een nefaste invloed van het gemengd onderwijs wat dat betreft. Ik wil in 2010 en de volgende jaren de klok niet terugdraaien, maar als dat zo is, moeten we wel op een of andere manier nagaan hoe we daarmee omgaan. Ik wil helemaal niet teruggaan naar jongens- en meisjesscholen, maar het is wel iets om uit af te leiden dat 14-jarigen niet zomaar 14-jarigen zijn, 15-jarigen niet zomaar 15-jarigen. Ik weet niet hoe we ermee om moeten gaan, maar als dat een vaststelling is, moeten we er toch een aantal lessen uit trekken.

In ieder geval, voorzitter, het frappeerde mij dat u in de plenaire vergadering zelf ook zei dat de oorzaken toch bekend zijn – ik denk dat ik u bijna letterlijk citeer. Ik stel mij de vraag of daar een degelijke wetenschappelijke onderbouw voor is. Anderzijds wil ik mij ervoor hoeden om weer eens een oproep te doen om nog eens te bestuderen en nog eens te onderzoeken. Toch moeten we dat gefundeerd kunnen onderbouwen. Wat is de reden van die uitstroom? Het kan ook zijn dat voor heel wat jongeren scholen niet boeiend zijn, dat er geen interesse is. Professor Van Damme heeft het ook over de afname van het schoolse engagement.

Ik stel dus een aantal vragen, in de hoop om daar straks samen met de collega's nog even verder op te kunnen doorbomen. Niet om zwartepieten door te schuiven, want het is in ieder geval zo dat van maatregelen die de laatste 15 jaar zijn genomen door de verschillende ministers van verschillende politieke strekkingen, de weerslag nog niet zichtbaar is. Ik zeg 15 jaar omdat dat het tijdspad is dat ik hier toch een beetje meedraai en ervaring heb opgebouwd, ofwel vanuit de oppositie ofwel vanuit de meerderheid. Van de maatregelen die je nu neemt voor kleuters zul je pas binnen 15 of 16 jaar zien tot welke resultaten ze leiden. We moeten ons altijd met een zekere schroom afvragen of we goed bezig zijn en of de genomen maatregelen goed zijn. Ook daarvoor is het goed dat we nu en dan een aantal zaken door middel van testen toetsen en dat we nagaan of het goed zit met taal en met andere kennisvakken en met vaardigheden. Zo kan men als het ware de evolutie opvolgen. In scholen werkt men met leervolgsystemen om na te gaan of de maatregelen die we nu nemen de basis leggen om straks tegemoet te komen aan de ambitie die we in 2002 hebben geformuleerd om die ongekwalificeerde uitstroom wel degelijk te halveren.

Minister, u stelde dat er een verschil is tussen de Europese en de Vlaamse cijfers. Hoe kunnen de verschillen verklaard worden? Nogmaals: ik vind dit niet de essentie, maar het is goed voor de statistieken.

U hebt een vervolgstudie over deze problematiek aangekondigd. Tegen wanneer kunnen we die verwachten? Wat houdt zij eigenlijk in?

Voorzitter, vraag 3 moest ik schrappen. Dus stel ik vraag 3 niet.

Minister, wij gaan akkoord met uw stelling “dat we stringenter moeten worden in ons taalbeleid”. Kunt u ons een stand van zaken geven in verband met de taaldiagnostetests op 6- en 12-jarige leeftijd? Dat past in wat ik in mijn inleiding stelde: we moeten niet wachten tot jongeren 18 jaar zijn, we moeten het leerpad mee volgen.

Ik ben het wel eens met professor Van Damme dat we het basisonderwijs moeten versterken. Sluit u zich aan bij deze visie?

U stelde dat dit een complex probleem is en dat ook Welzijn hierbij betrokken moet worden. Ik ben ervan overtuigd dat dat zo moet zijn omdat de school, en toch zeker het leerplichtonderwijs, los van de thematiek van schoolverzuim en spijbelp Problemen, die we

straks zullen bespreken, toch het niveau is waarop wij alle jongeren kunnen of zouden moeten bereiken. Dan denk ik dat de school de aangewezen plek is waar ook Welzijn en de andere actoren wel degelijk een invloed kunnen hebben. Hebt u al zicht op een breder plan van aanpak?

Voorzitter, ik denk dat ik ruim binnen mijn tijd ben gebleven en hoop dat wij hier op een boeiende manier toch nog even verder op kunnen doorgaan om te zien of er ook maatregelen moeten worden genomen op korte termijn om een kentering teweeg te brengen.

De voorzitter: Mijnheer Van Dijck, de vraag die ik heb laten schrappen, ging over het verband met de hervorming van het secundair onderwijs. Die problematiek zit echt nog in een voorbereidend stadium van het beleid en daarom vond ik dat deze vraag hier niet paste.

Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Voorzitter, minister, ik heb hierover in de plenaire zitting ook iets gezegd. Ik heb toen mijn frustratie uitgedrukt. U hebt toen verwezen naar de geschiedenis: dit probleem sleept al 30 jaar aan. Dat klopt. Ik ga niet in op de cijfers en het onderzoek zelf. Mijn invalshoek is politiek. Ik vind het dramatisch dat wij naar een arbeidsmarkt aan het evolueren zijn die in het teken van kennis en flexibiliteit staat maar waarin de kansen voor ongeschoolde arbeiders afnemen. De groep die nu uitstroomt, is verloren voor de arbeidsmarkt. Een mislukte schoolcarrière is de voorbode van een mislukt loopbaanproject en van een leven dat steeds minder kansrijk dreigt te worden.

Minister, de cijfers zijn een belangrijke indicator van het samenkomen van twee belangrijke maatschappelijke problemen: het onvermogen van het onderwijssysteem om een adequaat antwoord te bieden op een groeiende instroom van jongeren met een andere thuistaal, en het onvermogen om deze groep via kennis en vorming in de samenleving te integreren. De cijfers zijn zo significant dat ze ook wijzen op een groeiende ongelijkheid in onze samenleving. De dualiteit wordt steeds groter. Een groep mensen dreigt uit de boot te vallen. We kunnen er niet omheen dat diploma's nog altijd een opstap zijn naar een sociaal-economische promotie in het leven.

Minister, in een verouderende samenleving is het geen goed idee om op een slordige manier om te springen met de kansen van de volgende generatie. Ik weet dat ik mij hard uitdruk, maar ik ben van oordeel dat we het probleem echt moeten aanpakken; we moeten niet pampieren maar een kat een kat noemen. Van die volgende generatie zullen wij de arbeid broodnodig hebben, ook voor het betalen van onze pensioenen. Men zegt dat de pensioenen onbetaalbaar zullen worden, maar als men een groep jongeren nu volledig uit de boot laat vallen op de arbeidsmarkt en als er 40 tot 45 percent werklozen zijn, moeten wij ons daar vragen bij stellen. Wij moeten het probleem nog veel dieper bestuderen. Vergelijken met het buitenland is goed om te zien hoe zij met het probleem omgaan, maar niet om te weten of het probleem er groter is of niet. Daar gaat het mij niet om, het gaat er mij om dat wij hier in Vlaanderen dieper ingaan op het probleem. Naar mijn aanvoelen spreken wij altijd in te algemene termen over dit probleem. Wij zouden tot aan de basis moeten kunnen zakken, tot de steden en gemeenten en uiteindelijk de wijken. Nu zijn de cijfers veel te globaal. Wij hebben veel meer concrete cijfers nodig, waarmee wij dan naar een adequate oplossing kunnen zoeken. Minister, ik hoop dat we daar geen 4 jaar op moeten wachten.

Ik geef nog een voorbeeld. Vorige week zat ik na de Gentse gemeenteraad op een terras met enkele jonge, hoogopgeleide Turkse vaders. Zij zaten met de handen in het haar. Zij kaartten het probleem aan en legden de schuld bij de politiek. "U moet daar iets aan doen," zeiden ze. Dat klopt: wij moeten daar iets aan doen. Maar ik heb hun ook de boodschap meegegeven dat het niet alleen de politiek is die daar iets aan zal kunnen doen. Wij kunnen wel de aanzet geven. Er is ook in die groep vraag naar. Zij beseffen dat de situatie alarmerend en dramatisch is. Wij moeten onderzoeken hoe we in die groepen mensen kunnen vinden om het

probleem samen met hen aan te pakken en de koe bij de horens te vatten. Het is geen 5 voor maar 5 over 12. Ook het spijbelprobleem heeft daarmee te maken.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, minister, ik heb enkele bijkomende vragen waarop ook de collega's mogen reageren. Het is niet de eerste keer dat wij in de commissie spreken over de problematiek van de ongekwalificeerde uitstroom. Als wij het menen met de aanpak van dat probleem, moeten wij ons misschien de vraag durven stellen: als het behalen van een kwalificatie zo belangrijk is voor de toekomst van jonge mensen, moeten wij dan niet evolueren van een leerplicht naar een kwalificatieplicht? Dat kan een element zijn om over na te denken. Wij moeten onderzoeken wat de voor- en nadelen zijn van een dergelijke denk-piste. Ik hoor vanuit het onderwijsveld zelf, en dan vooral van de mensen die bezig zijn met de systemen van leren en werken, dat zij daar vragen bij hebben. Is het behalen van een diploma nu echt zo belangrijk? Wel belangrijk is dat de jongeren een bepaalde kennis hebben en bepaalde vaardigheden hebben ontwikkeld, dat zij dus competent zijn en op die manier in de arbeidsmarkt kunnen instromen. Vanuit hun ervaringen stellen zij vast dat jonge mensen die competenties hebben en die gemotiveerd zijn om te werken, wel inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt. Zij slagen erin om vanuit het onderwijs arbeidsplaatsen aan te bieden. Zij stellen vast dat jongeren na de schoolloopbaan vaak op diezelfde werkplaatsen kunnen blijven.

Dezelfde vraag wordt ook in het buitengewoon onderwijs gesteld. Ook daar worden jonge mensen afgeleverd die niet meteen een diploma hebben maar die toch wel hun weg vinden op de arbeidsmarkt, zij het dan in de sociale tewerkstelling. Dat kan toch ook een zeer waardevol aanbod zijn? Daarom stel ik hier de vraag aan de collega's en aan u, minister.

De ongekwalificeerde uitstroom staat volgens mij niet los van een goede schoolloopbaan-begeleiding. Minister, wat denkt u hierover? De vraag is daar hoe wij dat in de toekomst kunnen verbeteren zodat wij op dat vlak betere resultaten kunnen boeken. Wij moeten de schoolloopbaanbegeleiding niet beschouwen als een activiteit die moet gebeuren bijvoorbeeld op het einde van de lagere school, of na de eerste graad van het secundair onderwijs of bij het einde van het secundair onderwijs. Schoolloopbaanbegeleiding begint in de kleuterschool. Vanaf dan al is het belangrijk om op een aangepaste manier aan de slag te gaan met leerlingen en vooral met ouders, om te communiceren over kinderen en hun talenten. Zo kan loopbaanbegeleiding in het onderwijs op een andere manier verlopen en betere resultaten geven.

De heer Van Dijck heeft het hier al gezegd: er zijn verschillen binnen het onderwijs. Hij heeft heel sterk de aandacht gevestigd op de verschillen tussen jongens en meisjes. Hij vraagt zich af of het wenselijk is die in dezelfde klas te blijven plaatsen. Hij heeft ook gewezen op het belang van een goed talenbeleid. Ik wil dit ruimer stellen. Het is niet enkel en alleen belangrijk ons af te vragen of het wenselijk is jongens en meisjes in dezelfde klas te zetten en te bekijken of onze jonge mensen voldoende het Nederlands beheersen. We moeten stilstaan bij het element diversiteit. Jongens en meisjes zijn inderdaad verschillend, maar het is belangrijk in het onderwijs op een correcte manier om te gaan met die verschillen.

Niet iedereen heeft een even goede taalkennis. Dan gaat het niet alleen over een verschil tussen allochtonen en autochtonen: ook jonge mensen die enkel en alleen in het Nederlands opgroeien, beheersen die taal niet even goed. Ook de thuissituatie van jonge mensen verschilt. Sommige jongeren groeien op in een gezin waar zeer veel belang wordt gehecht aan schoolprestaties, maar er zijn ook jongeren die opgroeien in een gezin waar de school eigenlijk niet op de eerste plaats komt. Dat heeft ook te maken met een andere cultuur. Het is belangrijk dat de onderwijsmensen een goede kijk hebben op de cultuur waarin kinderen opgroeien, en dat ze proberen daar op gepaste wijze mee om te gaan, dat ze weten wat net belangrijk is voor welk kind. Is het dus niet veeleer belangrijk om het element diversiteit voorop te stellen, en zich niet enkel en alleen vast te pinnen op de taal of het geslacht van leerlingen?

De voorzitter: Mevrouw De Knop heeft het woord.

Mevrouw Irina De Knop: Ik had zelf ook een aantal bedenkingen. Een heel aantal ervan zijn ondertussen al vermeld. Ik veronderstel ook dat mevrouw Vanderpoorten, die namens onze fractie het woord heeft gevoerd in de plenaire vergadering, straks nog wat dieper op een aantal dingen wil ingaan. Toch wil ik een aantal dingen gezegd hebben.

Zoals de heer Van Dijck stelt, is er eigenlijk weinig bekend over de precieze oorzaken. We doen hier allemaal een goede poging om die oorzaken te detecteren en te duiden. Heel wat mensen zitten niet er zo ver naast, vanuit hun ervaring. Ik pleit zeker niet voor onderzoeken tot in het oneindige, zodat zaken worden uitgesteld, maar het lijkt me toch wel cruciaal te weten wat de oorzaken zijn, en welke van die oorzaken de belangrijkste zijn. Waarop moeten we bij voorkeur en vooral inzetten, rekening houdend met het feit dat de middelen schaars zijn?

Mevrouw Pehlivan heeft ervoor gepleit hiervan een prioriteit te maken. Ik steun dat. Ze heeft gelijk. De realiteit van vandaag, maar ook van gisteren, bewijst eigenlijk dat we nu al in een problematische situatie zijn terechtgekomen: kijken we maar naar de taken die de VDAB vandaag krijgt. De VDAB krijgt heel wat van die ongekwalificeerd uitgestroomde jongeren over de vloer. Als de Vlaamse Regering er niet voor kiest om bijkomend in dat onderwijs te investeren, zodat jongeren gekwalificeerd uitstromen, of alleszins gewapend naar de arbeidsmarkt kunnen gaan, zal het probleem verschuiven naar een ander beleidsdomein, namelijk Werk. Daarom vind ik het nog altijd zo jammer dat Werk en Onderwijs niet meer onder de bevoegdheid van dezelfde minister vallen. Ter zake bestaat er immers heel veel interactie. We moeten investeren in het onderwijs, zodat dit niet nadien moet worden gerepareerd. We weten allemaal hoe moeilijk het is om mensen dan nog opnieuw op het juiste pad te brengen, om hen dan toch nog een opleiding te geven en hen opnieuw naar die arbeidsmarkt te loodsen. Die vele tussenstappen zijn misschien niet nodig als we dit daar aanpakken waar het moet worden aangepakt.

Ik heb hier een aantal leden horen zeggen dat we toch moeten durven nadenken over die schoolplicht. Ook bij het onderwerp dat straks aan bod zal komen, is dat zeker belangrijk. Er werd hier gepleit voor een kwalificatieplicht. Misschien is dat geen slecht signaal, maar daarnaast moeten we misschien durven na te denken over die 18 jaar. De heer Bouckaert heeft dat zelf ook al aangehaald. Moeten we daaraan blijven vasthouden? Voor een aantal jongeren is dat misschien niet nodig, maar opnieuw, zonder onderzoek kunnen we daar eigenlijk weinig uitspraken over doen. Ik pleit er al evenmin voor die 18 jaar op te geven en vervolgens te zien wat dat brengt. Als we dat opgeven en we maken de basisopleiding wat intenser, kan dat ervoor zorgen dat kinderen minder schoolmoe zijn en met meer zin naar de arbeidsmarkt trekken. Nogmaals, ik heb al evenmin de wetenschappelijke onderbouw ter zake. Minister, ik zou het zeer appreciëren als u dat in overweging zou willen nemen in uw onderzoek.

Ik ben het ook eens met mevrouw Helsen over het probleem van de attitude. Ze heeft het zo niet genoemd, maar ze heeft gesteld dat we enorm veel moeten investeren in de schoolloopbaanbegeleiding. Het klopt dat er steeds meer diversiteit is op de schoolbanken. Het klopt ook dat er niet zozeer een probleem is met het niet behalen van een diploma, maar wel, en steeds meer, een probleem van basisattitude, basiscompetenties die men nodig heeft om aan de slag te kunnen op de arbeidsmarkt. Mensen van een aantal centra voor leerlingenbegeleiding melden me dat. Dan gaat het over op tijd komen en afspraken naleven. In onze cultuur beschouwen we die dingen als heel normaal, maar bij jonge mensen blijken ze toch wel een probleem te zijn voor hun functioneren. Hier is absoluut een taak weggelegd voor het onderwijs. Daaraan kan misschien heel goed vorm worden gegeven via de schoolloopbaanbegeleiding, maar uiteraard ook via de lerarenopleiding.

Mevrouw Helsen heeft impliciet gesteld dat van het willen omgaan met diversiteit bij kinderen en ervoor zorgen dat niet elk kind op dezelfde manier wordt behandeld, werk moet worden gemaakt in de lerarenopleiding. Ik denk ook wel dat dit nu al gebeurt, maar het lijkt

me zeker de moeite waard te bekijken hoe dat kan worden versterkt. Als onderwijsschepen in mijn kleine gemeente heb ik de indruk dat heel wat oudere leerkrachten het gewoon zijn ex cathedra les te geven. Ze geven één lespakket aan de volledige groep, en dan zijn er wat tragere en wat snellere leerlingen, maar ze zijn het niet echt gewoon, ondanks alle mooie woorden, om echt gedifferentieerd les te geven. In de toekomst zal dat echter alleen maar meer nodig zijn.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, ik heb hier al heel wat gehoord over de ongekwalificeerde uitstroom. Mevrouw Helsen oppert dat we misschien moeten gaan naar een kwalificatieplicht. Bij mij rijst dan meteen de vraag of we mensen tot 25 jaar op de schoolbanken gaan houden als ze geen getuigenschrift, diploma of wat dan ook kunnen of willen behalen. Vooral dat willen speelt een heel belangrijke rol. Volgens mij gaat het niet zozeer over een kwalificatieplicht, een leerplicht of een schoolplicht, maar over wat er onder de oppervlakte zit. Het gaat over het feit dat heel veel leerlingen op dit ogenblik helaas hun interesse in schoollopen verliezen. We moeten bekijken hoe we dat kunnen voorkomen. Dat lijkt me een heel moeilijke uitdaging.

Ik zie toch ook in het rapport dat straks wordt besproken dat vooral in het bso en het deeltijds onderwijs, waar niet altijd de gemakkelijkste groepen van leerlingen terechtkomen, grote problemen worden vastgesteld. Bepaalde groepen van jongeren kunnen het echt niet volhouden op een schoolbank. Daar zit voor hen geen enkele uitdaging in. Ze vervelen er zich. Enerzijds zijn er verschillende jongeren die er genoeg mee nemen en hun weg wel vinden, en anderzijds jongeren die basta zeggen, en niet meedoen. Ze doen het niet, ze komen niet. Dan mag men met een heel schoolteam, met een hele groep van ouders daarbij gaan staan, men krijgt die jongeren niet gemotiveerd. Dat is een heel groot probleem dat volgens mij in de manier van lesgeven en van het organiseren van de school moet worden aangepakt.

Ik herinner me nog een aantal zaken uit de praktijk: praktijkleerkrachten die bij het begin van de dag niet echt veel uitdagingen hebben voor hun leerlingen, scholen waar soms materiaal ontbreekt, waar de uitdagingen soms onvoldoende uitdagend gemaakt kunnen worden voor die groep van jongeren. Er is ook een enorme differentiatie. Bepaalde groepen van jongeren kunnen technisch alles aan, anderen hebben meteen een probleem, haken af en komen bij wijze van spreken niet verder dan het borstelen van de garage. Daar moet heel veel aandacht naar gaan. De vraag is hoe we die jongeren kunnen boeien. Als we ze kunnen boeien, zullen ze automatisch naar de school blijven komen en zullen ze de diploma's en getuigenschriften behalen.

Hetzelfde geldt voor de theorielessen. Jongeren in het zevende jaar bso krijgen, denk ik, 8 uur project algemene vakken. Dat kan van school tot school op een totaal andere manier worden ingevuld. Jongeren vragen zich dikwijls af wat ze daar precies doen. Dat zijn de grote problemen waarom jongeren in veel gevallen afhaken. Als ze dan nog eens te maken krijgen met een taalachterstand, met een gezinssituatie waarin de aanmoediging ook niet prioritair is, dan geven ze op en gaan ze werken. En wat stellen ze zich daarbij voor? Ze worden heel dikwijls op het verkeerde been gezet omdat ze tijdens de vakantiejobs op korte tijd enorm veel centen mee naar huis nemen. Als ze zich dan echt op de arbeidsmarkt moeten aanbieden, zien ze dat ze zich een verkeerd beeld hebben voorgehouden. Er zijn er zelfs die terugkeren naar de reguliere schoolbanken, maar dat is een minderheid. Ze stromen wel door naar de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) en/of kiezen voor andere mogelijke oplossingen.

Voor mij is de kern van de zaak werkelijk het aanbod om die jongeren de uitdaging aan te bieden om die school interessant te maken, om hen ervan te overtuigen en ze echt te boeien. Dat is de kern van de zaak. En uiteraard moeten we daarbij werken aan begeleiding. Op elke school moeten er begeleiders zijn die 's morgens de leerlingen uit hun bed trommelen. Punt aan de lijn. Die moeten er zijn. En er moeten begeleiders zijn die met ouders spreken, met leerlingen spreken. Maar eerst en vooral moeten we zorgen voor die uitdaging en voor die

goede opleidingen die jongeren aanspreken en waarin ze zich kunnen vinden, wat ook hun interesse is. Daar zit de kern van het probleem. Daar moeten we heel dringend over nadenken. Ik weet dat de hervorming van het secundair onderwijs eraan komt. Maar we kunnen hier niet wachten. We moeten daar heel snel aandacht aan schenken.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Minister, ik heb al een aantal zaken naar voren gebracht tijdens mijn actuele vraag in de plenaire vergadering. Er bestaat al ontzettend veel onderzoek. De uitkomsten zijn echter absoluut niet eenduidig. Dat is natuurlijk het probleem.

Ik heb verwezen naar het Nederlands onderzoek, dat ook heeft aangetoond dat er geen eenduidige oorzaken zijn. Men kan niet zomaar zeggen dat de gebrekkige taalbeheersing aan de basis ligt. Het blijkt dat taalachterstand op zich niet alleen leidt tot schooluitval. We mogen alle eieren niet leggen in de mand van de taalbeheersing, zoals de heer Van Dijk misschien wat heeft gesuggereerd en waarop hij in zijn interpellatie de focus legt. In het Nederlandstalig onderzoek wordt de term ‘overbelaste jongeren’ gebruikt, waarbij men stelt dat het een combinatie van armoede, van de gezinsstructuur, van bijvoorbeeld criminaliteit en natuurlijk ook van taal is.

Er is ook het onderzoek van professor Van Damme, die de cijfers naar buiten heeft gebracht. Hij heeft duidelijk aangetoond dat het feit dat jongeren blijven zitten, toch wel zeer negatieve gevolgen heeft. Als ze een jaar verloren hebben, dan blijkt er toch wel een relatie te zijn tot vroegtijdige schooluitval. Ik vraag me af of u dat erkent en of u dat bevestigt.

Wat er wel nog kan worden onderzocht, is hoe het komt dat we, ondanks die jarenlange inspanningen, ondanks het Pact van Vilvoorde, dat al lang geleden werd afgesloten, en ondanks een aantal maatregelen, geen vorderingen maken. Ook op dat vlak kennen we heel wat antwoorden. Er staan er heel wat in verschillende onderzoeken. We mogen niet wachten met het nemen van extra maatregelen.

Minister, ik hoop dat u nu een tipje van de sluier oplicht. Zijn er zaken waarvoor u op korte termijn, zonder de grote hervorming van het secundair onderwijs af te wachten, maatregelen kunt nemen? Ziet u heil in het veel actiever betrekken van buitenschoolse partners in de school? Veel oplossingen zitten immers op het snijpunt tussen Welzijn en Onderwijs. Op dat vlak kan er nog heel wat gebeuren. Hebt u ter zake al wat plannen? Hebt u plannen om scholen te ondersteunen waar die uitval het grootst is? Er is immers een groot verschil tussen scholen. Wat zal de toekomst op korte termijn brengen?

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Minister, er is al heel wat gezegd en ik ben het met heel wat opmerkingen eens. Ze gaan ook allemaal in dezelfde richting. Het klopt ook dat er al heel wat onderzoek is gebeurd. Ik denk aan het recente onderzoek van professor Van Damme. Vroeger heeft echter ook professor Elchardus heel wat gepubliceerd over dit probleem.

Het is moeilijk om er één oplossing voor te vinden. Het probleem is complex en er zijn heel wat factoren die tegelijkertijd in een soort van stroomversnelling terecht zouden moeten komen. De oplossing is ook niet eenduidig.

Een extra probleem is dat mensen anders reageren op bepaalde zaken. Dat is me opgevallen bij de benadering van het watervalstelsel. Sommige onderzoekers zeggen dat dat een cruciaal probleem is. Als een leerling moet afzakken van de ene studierichting naar een andere, dan voelt hij zich minder goed. Andere onderzoekers stellen dat hij zich juist beter voelt als hij in een klas terechtkomt waarin hij kan presteren. Die stellingen staan regelrecht tegenover elkaar. Dat zal individueel verschillend zijn. Ik kan me voorstellen dat het voor de ene een opluchting is, terwijl de andere zich gefrustreerd voelt.

Wat uit al die onderzoeken wel blijkt, is dat het zich goed voelen op school ongelooflijk belangrijk is. Zelfvertrouwen krijgen, het doen toenemen van het welbevinden, dat is absoluut cruciaal. Dat begint in de kleuterschool.

De heer Kris Van Dijck: Dat is zelfs in het parlement zo. Mensen moeten zich goed voelen om te functioneren.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Men is dan gemotiveerd. Maar, mijnheer Van Dijck, in het onderwijs start natuurlijk alles. Vandaar dat het zo ongelooflijk belangrijk is om te blijven investeren in het basisonderwijs en zeker in het kleuteronderwijs. Dat onderwerp mag men zeker niet loskoppelen van de ongekwalificeerde uitstroom. Het gedifferentieerd lesgeven is zeker heel belangrijk. Ik vrees dat leerkrachten daar niet altijd voor zijn opgeleid. Schoolloopbaanbegeleiding is cruciaal. Dat wordt veel te weinig gedaan of er wordt veel te laat mee begonnen. Dat past natuurlijk in de talentontwikkeling waarmee men bezig zou moeten zijn. Aangezien dat blijkbaar niet aan de orde is, zou ik geen vragen over het secundair onderwijs mogen stellen. Dat punt is natuurlijk wel aan de orde. Het is zelfs een van de belangrijkste punten.

Begin deze week of eind vorige week is een artikel over de situatie in Antwerpen verschenen. Het is de bedoeling al een aantal zaken in het secundair onderwijs te veranderen. Ik veronderstel dat het om de voortzetting van pilootprojecten gaat. We stellen immers vast dat veel leerlingen het secundair onderwijs vaak te saai vinden. Het moet boeiender worden. We moeten het welbevinden in het basisonderwijs versterken en het secundair onderwijs aantrekkelijker en minder saai maken. Dat lijkt me ongelooflijk belangrijk.

Daar is natuurlijk een cruciale rol voor de leerkrachten weggelegd. De lerarenopleidingen moeten mee bewegen. Ik heb me laten vertellen dat die opleidingen daar klaar voor zijn. Dat is in elk geval een belangrijk punt. Een leerkracht kan in positieve en negatieve zin een ongelooflijke invloed op leerlingen uitoefenen. Leerlingen kiezen voor een bepaald beroep omdat een leerkracht hen heeft overtuigd of geraken in de put omdat een leerkracht hen psychologisch niet goed heeft begeleid. Het is in elk geval belangrijk dat de leerkrachten niet worden vergeten.

Een ander element is de kwalificatie zelf. Volgens de heer Van Dijck gaat het in de studie om mensen zonder enige kwalificatie. Dat is al eerder in een Europees perspectief onderzocht. Wordt met dit ontbreken van kwalificaties in alle Europese landen hetzelfde bedoeld? Het is me niet helemaal duidelijk wanneer iemand al dan niet kwalificaties heeft. Bestaan er definities?

Het volwassenenonderwijs vormt een bijkomend probleem. We leven in een periode van levenslang leren. De 18-jarigen die niet gekwalificeerd zijn, krijgen voldoende kansen om daar later nog voor te zorgen. Uit het onderzoek blijkt echter dat mensen met slechte schoolervaringen later niet meer verder studeren. Dit is een vicieuze cirkel. Enkel de mensen die al over diploma's beschikken, studeren later verder. Het is dan ook zeer belangrijk dat iedereen met plezier aan de school kan terugdenken. Ik ben dan ook zeer nieuwsgierig naar het antwoord van de minister.

De voorzitter: Ik wil er even op wijzen dat de minister tegen september 2010 een visienota over de hervorming van het secundair onderwijs heeft beloofd. Dat zit er dus aan te komen.

De heer Boudewijn Bouckaert: Volgens de heer Van Dijck heb ik tijdens de plenaire vergadering verklaard dat de oorzaken gekend zijn. Ik denk niet dat ik die pretentie heb. Ik ben wel geïntrigeerd door een uitspraak van professor Van Damme. Volgens hem is de stijging van de vroegtijdige verlatenheid de stijging van het percentage leerlingen met een andere thuistaal. Dat geldt vooral voor jongens. Dat is natuurlijk codetaal om aan te geven dat het waarschijnlijk met de groeiende groep jongeren van allochtone afkomst te maken heeft. We moeten dat durven te zeggen. Mevrouw Pehlivan heeft dat trouwens ook gezegd. *(Opmerkingen van minister Pascal Smet)*

Mevrouw Fatma Pehlivan: Voorzitter, u mag dat gerust zeggen. Als we het erkennen, zullen we er ook iets aan kunnen doen.

De heer Boudewijn Bouckaert: Een culturele factor kan heel belangrijk zijn. Bepaalde culturele mentaliteiten zijn antischools. Dat dit zich vooral bij jongens uit, wijst er allicht op dat in die culturele factor een sterk machogedrag moet verweven zijn. Naar school gaan en studeren is, om het sterk uit te drukken, iets voor mietjes.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, u moet niet naar mij kijken. *(Gelach)*

De heer Boudewijn Bouckaert: Het loopt hier uit de hand. Het is dan ook zeer warm.

Die mentaliteit, die wel degelijk bestaat, kan een factor in het antischools gedrag zijn. In de Verenigde Staten is hierover een studie verricht. De onderzoekers hebben vastgesteld dat de Afro-Amerikanen uit de zuidelijke staten op school achterlopen. Toen de studie is voortgezet, is echter gebleken dat dit ook voor de blanken uit de zuidelijke staten geldt. Dit is geen kwestie van raciale verschillen. Het is vooral een culturele kwestie. In het zuiden van de Verenigde Staten bestaat een antischoolse mentaliteit, die sterk van de mentaliteit in het noorden van de Verenigde Staten verschilt. Aangezien ik die gegevens interessant vind, vraag ik me af of er studies over de samenstelling van de populatie van de vroegtijdige uitstroom bestaan. Meten is weten. Als we het probleem kennen, kunnen we een systematische aanpak uitwerken.

Er is niet enkel een probleem aan de vraagzijde, maar ook aan de aanbodzijde. Er zijn hier al interessante opmerkingen over de schoolplicht gemaakt. Zo is gesuggereerd een kwalificatieplicht in te voeren. Dat is slechts een toverwoord. Daarmee zullen we het probleem niet oplossen. De opmerking van mevrouw Deckx is dan ook van belang. We kunnen die mensen zonder diploma niet op de schoolbanken houden. Voor veel jongeren tussen 16 en 18 jaar moeten we in een andere invulling voorzien. We moeten de nadruk veel meer op werkplekieren en op arbeidservaring leggen. Die elementen zouden vroeger in het curriculum moeten worden opgenomen.

Dit brengt me terug bij discussies die we hier vroeger al hebben gevoerd. We kunnen de leerplicht op 16 jaar houden en de kwalificatieplicht later laten vallen. Er moet voor jongeren ouder dan 16 jaar echter een goed aanbod inzake werkplekieren zijn. Daar moet sterk aan worden gewerkt.

Iemand heeft een opmerking over de begeleiding gemaakt. Enkele maanden geleden hebben we het Lucernacollege bezocht. De samenwerking tussen de begeleiders van de school en de ouders en de betrokkenheid van de leerlingen bij de school werken zeer sterk stimulerend. Dit lijkt me een element van een oplossing.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, ik dank iedereen voor de gestelde vragen. Dit is immers een zeer belangrijk onderwerp, dat niet in het kader van een actuele vraag volledig kan worden besproken. Ik denk overigens niet dat we vandaag over een toveroplossing beschikken. Zoals ik tijdens de plenaire vergadering al heb verklaard, is er geen snelle oplossing.

Mevrouw Meuleman, ik zal even kort door de bocht gaan. De problemen die we nu ervaren, zijn het gevolg van het beleid dat 10 of 12 jaar geleden is gevoerd. Ik wil me er niet met deze opmerking van afmaken. Dit betekent ook niet dat we machteloos staan of dat al onze maatregelen pas binnen 10 of 12 jaar enig effect zullen hebben. De huidige cijfers zijn echter het resultaat van wat vroeger is gebeurd of, beter gezegd, niet is gebeurd. Dat moeten we steeds in ons achterhoofd houden.

Mevrouw Vanderpoorten heeft verwezen naar de maatregelen die in de loop van de afgelopen jaren zijn genomen. Ze heeft trouwens zelf ook maatregelen getroffen. Die maatregelen zullen pas binnen jaren een effect op een bepaalde groep kinderen hebben. Dit is altijd

frustrerend tijdens discussies over het onderwijs: de effecten van beslissingen worden pas vele jaren later zichtbaar.

Ondertussen moeten we absoluut trachten te remediëren en bij te sturen. Deze cijfers slaan evenwel op jongeren die lange tijd geleden in het onderwijs zijn binnengestroomd en die daar al dan niet ondersteuning hebben gekregen. Nu stellen we vast wat de resultaten zijn. Dit is een punt dat ik als inleidende opmerking naar voren wilde brengen.

De vragen die hier en tijdens de plenaire vergadering zijn gesteld, tonen niet aan dat het beleid van de afgelopen jaren failliet is. De resultaten van dat beleid zijn nog niet bekend. De cijfers komen met enige vertraging.

Ik zal eerst op een aantal concrete vragen van de heer Van Dijck ingaan. Daarna kunnen we verder het bredere debat voeren dat hier terecht is aangehaald.

Er is een verschil tussen de Europese en de Vlaamse cijfers. Samengevat, komt het erop neer dat het aantal ‘early school leavers’, zoals de vroegtijdige uitstroom daar wordt genoemd, in de Europese cijfers wordt onderschat. De 18- tot 24-jarigen die nog in het onderwijs zitten of die nog een opleiding volgen, worden immers niet meegerekend. Een gedeelte van deze jongeren zal later echter ongekwalificeerd uitstromen.

Het is belangrijk om weten dat het bij de Europese cijfers gaat om een steekproef, een enquête. Daar is sowieso een foutenmarge tot 2 percent voor wat betreft de Europese cijfers voor Vlaanderen. De cijfers die wij in Vlaanderen gebruiken en die ook het steunpunt gebruikt, hebben wij uit een raadpleging van de databanken.

Ik zal hier meer in detail op ingaan, dat maakt het duidelijker. Ik zal voor het verslag een tabel bezorgen die de indicatoren heel mooi weergeeft. Dan moet ik die hele tabel hier niet uitleggen.

In Europees verband worden ‘early school leavers’ gedefinieerd als “jongeren van 18 tot 24 jaar die geen kwalificatie van het niveau ISCED 3 hebben behaald en geen onderwijs of opleiding meer volgen”. In het Vlaamse onderwijs situeren we de tweede en derde graad op niveau ISCED 3. Een schoolverlater wordt pas als gekwalificeerd beschouwd indien hij een diploma of getuigschrift van de derde graad kan voorleggen. Het is heel belangrijk om die definitie in het achterhoofd te houden. De mensen van het bso en het deeltijds beroepssecundair onderwijs zitten daar al niet in. Leertijd nu wel, dat is nu aangepast. Daar hebben ze sinds dit jaar een diploma.

Om die indicator te berekenen, worden de gegevens van de doorlopende enquête naar de arbeidskrachten (EAK) of de Labour Force Survey (LFS) gebruikt. Dit is een continue steekproefenquête die – voor België – wordt uitgevoerd door de FOD Economie, algemene directie Statistische Economische Informatie. De LFS verzamelt gegevens op gewest-, niet op gemeenschapsniveau. Dat is belangrijk voor Brussel. Daardoor geldt de Early School Leavers-indicator enkel voor het Vlaamse Gewest. De leerlingen van het Nederlandstalig onderwijs van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden dus buiten beschouwing gelaten in de Europese cijfers omdat daar een opsplitsing wordt gemaakt tussen het Vlaamse, het Brusselse en het Waalse Gewest. In Brussel heb je wel overlappingsen, en die komen in de cijfers niet voor.

Stijgingen of dalingen van de ongekwalificeerde uitstroom op basis van die doorlopende enquête dienen voorzichtig te worden geïnterpreteerd. Men houdt voor wat betreft het Vlaamse Gewest rekening met een betrouwbaarheidsinterval van 95 percent. Het reële percentage van ‘early school leavers’ kan dus 2 percent hoger of lager liggen dan de vastgestelde percentages in de steekproef.

Ik geef die Europese cijfers omdat ze de basis zijn voor de Europese vergelijking. Als het voor ons geldt, geldt het ook voor andere Europese landen. Op basis van de enquête zie ik dat er in het Vlaamse Gewest in 2004 10,7 percent ongekwalificeerde uitstroom was en in 2008

8,5 percent. Dat is een permanente daling. In het Waalse Gewest is er een stijging van 14,6 naar 15,2 percent. Ook in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is er een lichte stijging van 19,4 naar 19,9 percent. Globaal is er in België door de macht van het getal een daling van 12,9 naar 12 percent. Het Europese gemiddelde van de 27 landen daalt van 15,5 in 2005 naar 14,9 percent in 2008. Als je echter naar de vijftien EU-kernlanden kijkt, zie je een daling van 17,1 naar 16,7 percent. Vlaanderen wordt met andere woorden in Europees verband als een heel goed voorbeeld beschouwd. We zitten op 8,5 percent. Nog niet zo lang geleden heeft de Europese Raad van Europese regeringsleiders en staatshoofden in het kader van de Europa 2020-strategie een doelstelling bepaald van 10 percent ‘early school leavers’. In Europese termen zitten wij daar met 1,5 percent onder. Maar wij weten – en wij zijn daarover eerlijk, wat ons siert – dat wij op basis van onze juiste cijfers uit de databanken hoger zitten. Dat toont aan dat je met cijfers alles kunt aantonen.

Het steunpunt operationaliseerde de ongekwalificeerde uitstroom eveneens op basis van het bezit van een diploma of getuigschrift, met dien verstande, mevrouw Helsen, dat in de cijfers niet met het buitengewoon secundair onderwijs maar wel met het deeltijds beroepssecundair onderwijs rekening wordt gehouden. De cijfers worden op drie manieren berekend. De cijfers betreffen de situatie in de Vlaamse Gemeenschap. De bestudeerde populatie bestaat uit de jongeren die schoollopen in Vlaanderen. Daar kijkt men naar het percentage jongeren van een bepaald geboortjaar dat op 22-jarige leeftijd niet beschikt over een van de hoger vermelde kwalificaties. Dit zijn ook de cijfers die vermeld zijn in het persbericht. Voor 2007 bedraagt het aandeel 14,4 percent. Het percentage jongeren dat in een gegeven kalenderjaar ongekwalificeerd uitstroomt uit het leerplichtonderwijs, bedraagt in 2007 14,7 percent. Dat ligt iets hoger omdat er altijd een aantal zijn die later een kwalificatie behalen. Het percentage jongeren dat tussen de 18 en 24 jaar in een gegeven kalenderjaar niet beschikt over een van de hoger vermelde kwalificaties en geen leerplichtonderwijs volgt, bedraagt in 2007 12,6 percent. Hieronder vallen diegenen die wat ouder zijn, maar toch nog in het onderwijssysteem zitten. Daardoor zijn die cijfers iets lager en liggen ze dicht bij het Europese cijfer. Het is toch wat merkwaardig dat we op basis van de Vlaamse, preciezere, cijfers van de afgelopen jaren een stijging vaststellen, terwijl de enquête een daling vertoont. De steunpuntcijfers zijn populatiecijfers, terwijl de Europese cijfers steekproefcijfers zijn waarin enkel het Vlaamse Gewest wordt gedekt en niet de Vlaamse Gemeenschap.

Ik geef het overzicht mee voor het verslag. Dit verklaart waarom er een verschil bestaat tussen de Europese en Vlaamse cijfers.

Er zullen elk jaar nieuwe cijfers komen. Ik heb dat ook al in de plenaire vergadering gezegd en ik herhaal het hier: er is zowel nationaal als internationaal al heel wat onderzoek gedaan naar de oorzaken van het vroegtijdige schoolverlaten en het profiel van de schoolverlaters.

Het recentste onderzoek is een onderzoek van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (OBPWO) van Glorieux en anderen. Het dateert van 2009 en de titel is “Wie herkanst?”. De belangrijkste oorzaken zijn bekend. Ik herhaal ze nog eens: de sociaal-economische achtergrond van ouders is enorm determinerend, of die nu gekleurd is of niet. Jongeren met laaggeschoolde ouders hebben beduidend minder kans een diploma secundair onderwijs te behalen. Daarbij spelen zowel financiële als sociaal-culturele drempels. Dat geldt niet alleen voor mensen die uit een andere cultuur komen in de strikte zin van het woord, maar ook voor mensen uit heel klassieke arbeidersculturen. Ze zijn niet dommer en ze hebben niet minder talent. Het is de omgeving waar je in zit.

Ik weet dat zelf ook, want ik kom ook uit een arbeidersfamilie. Je moet het beleid nooit voeren vanuit anekdotes of persoonlijke ervaringen, maar je voelt wel gemakkelijker bepaalde zaken aan en je kunt ze ook gemakkelijker kaderen. Ik heb dat zelf ondervonden, ik weet wat het is. Je moet tegen de stroom ingaan en meer je motivatie uit jezelf halen. Sommige kinderen doen dat en andere kinderen hebben dat extra duwtje nodig. Dan krijgen ze het niet en daarom fietsen ze niet mee. Mochten ze terug op de fiets worden gezet en

geduwd, dan rijden ze wel voort, zoals het ook in de koers gebeurt. Maar het gebeurt te weinig.

Dat is het grote falen van onze samenleving van de afgelopen 20, 30, 40 jaar met betrekking tot de hele migratiebenadering: men heeft niet op een integraal beleid ingezet. Daar betalen wij nu als samenleving de gevolgen van. Doordat er nog altijd een vervolgimmigratie, een nieuwe instroom, is, zijn we dat nog eens allemaal aan het overdoen. Ik zal het straks hebben over een oplossing. Het is niet simpel, maar we moeten niet denken dat het onderwijs het alleen gaat oplossen. Het is breder en ruimer dan dat.

Allochtonen, vooral jongeren van Noord-Afrikaanse en Turkse herkomst, verlaten het secundair onderwijs vaak vroegtijdig. Onderzoekers verwijzen naar de verschillen tussen de school- en de thuiscultuur als mogelijke oorzaak, alsook de lagere verwachtingen van leerkrachten en de taalproblematiek.

Er zijn wel wat cijfers beschikbaar, maar niet echt heel precieze cijfers. Het zal niet gemakkelijk zijn, maar ik wil daarom toch ook de herkomst bekijken, anoniem natuurlijk. Ik ben daar een grote voorstander van, niet om te stigmatiseren, maar om een beter inzicht te verwerven. Maar de regering van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ging niet akkoord toen ik dat als regeringslid voorstelde.

Ik maak een zijsprongetje. In de Vlaamse administratie leggen we onszelf doelstellingen op om ‘allochtonen’ – ik gebruik toch even dat afschuwelijke woord – tewerk te stellen. Registraties moeten gebeuren op vrijwillige basis, maar dat lukt natuurlijk niet. Het is dus moeilijk om te zeggen hoeveel mensen van buitenlandse afkomst worden tewerkgesteld, want die mensen laten zich niet als dusdanig registreren. Want mensen willen zich niet laten labelen als ‘anders’. De cijfers zijn dus niet betrouwbaar.

We moeten niet wachten op het federale niveau, al is het wel zo dat van dat niveau de cijfers moeten komen: het Rijksregister moet die aanleveren, automatisch en anoniem. Intern wil ik daarover het debat voeren.

De heer Boudewijn Bouckaert: Er zijn ook de lage verwachtingen van de leerkrachten.

Minister Pascal Smet: Inderdaad, en dat betekent soms dat ze dan doorverwijzen naar het buitengewoon secundair onderwijs. De correlatie mag worden onderzocht: de afgelopen jaren is het aantal kinderen dat naar het buitengewoon secundair onderwijs wordt doorverwezen, toegenomen, en vaak gaat het over gekleurde kinderen. We hebben geen harde cijfers, maar intuïtief weten we dat. Dat heeft een impact op de ongekwalificeerde uitstroom, want wie in het buitengewoon secundair onderwijs zit, wordt niet als ongekwalificeerd beschouwd.

Kinderen die wat moeilijker en trager spreken, hebben echter niet noodzakelijk een mentale achterstand: dikwijls gaat het over een ander sociaal-cultureel milieu waarin ze opgroeien. Maar dat zorgt soms wel voor die doorverwijzing. Dikwijls gebeurt dat op basis van negatieve ervaringen uit het verleden, die dan worden veralgemeend. Ik hoor bijvoorbeeld bedrijfsleiders soms zeggen dat ze vier Marokkaanse Belgen hadden aangeworven, maar dat ze allemaal te laat op het werk verschenen. Je hoort dan zeggen dat Marokkanen niet op tijd kunnen komen. Dat is ten dele terecht, maar men mag toch niet veralgemenen. Het is toch niet omdat één parlements lid te laat in de commissie opdaagt, dat alle parlementsleden te laat komen? In het bedrijfsleven hoor je die veralgemeningen vaak.

Soms is dat terecht. Als ik in beroepstechnische school diploma's ga uitreiken, dan zeg ik in mijn speech altijd dat die gasten op tijd op het werk moeten verschijnen. Ze kijken dan soms wel vreemd op, maar dat moet hun toch worden gezegd. De mentaliteit moet veranderen.

Wat de genderimpact betreft: jongens verlaten vaker dan meisjes de school zonder diploma. Jongens worden ook vaker geconfronteerd met het waterval fenomeen, vaak een gevolg van onrealistische ambities van henzelf of van hun ouders. Ouders bezwaren hun kinderen soms. Zo ontmoette ik onlangs een schooldirecteur die heel boze ouders over de vloer kreeg omdat

de school hun kinderen ervan had overtuigd naar het technisch onderwijs te gaan. Dat was logisch, want die kinderen houden van techniek en de maatschappij heeft die ook nodig, maar de ouders vonden dat een schande. Daarnaast kunnen conflicten optreden tussen traditioneel mannelijk macho gedrag en de schoolcultuur.

Voortijdig schoolverlaten wordt vaak voorafgegaan door een problematische schoolloopbaan: zittenblijven, watervaltraject, spijbelen, slechte schoolresultaten, schoolmoeheid. Jongeren die op latere leeftijd in het secundair onderwijs starten, hebben een grotere kans op vroegtijdig schoolverlaten. Slechts 50 percent van de jongeren die in de B-stroom starten, halen de eindmeet. We willen op dat vlak optreden, eventueel nog vooraleer er een globale hervorming komt.

Leerstoornissen en persoonlijke problemen, en de aantrekkingskracht van de arbeidsmarkt spelen een rol. Sommige jongeren verkiezen werken boven studeren, maar schatten niet altijd goed de gevolgen van die keuze in. Schoolkenmerken spelen ook een rol. Er zijn aanwijzingen dat op scholen met een gemiddeld zwak sociaal-economisch profiel een groter percentage leerlingen vroegtijdig uitstroomt. Jongeren uit het bso lopen minder kans op vroegtijdig schoolverlaten in scholen met hoofdzakelijk leerlingen afkomstig uit een hoger sociaal-economisch milieu. Een goed sociaal-pedagogisch klimaat is ook een belangrijke factor.

We kennen dus wel de factoren die het fenomeen verklaren. Maar onderzoek naar de oorzaken van de stijging van het vroegtijdig schoolverlaten in Vlaanderen is nog niet verricht. Die stijging doet zich trouwens ook buiten Vlaanderen voor. Ik heb de administratie opgedragen voor een onderzoek te zorgen. Dat zal tijd vergen: 1, 2 of 3 jaar. Ik vraag de administratie om ook in de toekomst voldoende onderzoeksmiddelen uit te trekken om beleidsrelevante kennisleemten met betrekking tot deze problematiek op te sporen en te zoeken naar gepaste strategieën om de vragen te beantwoorden.

Hier is een combinatie van factoren aan het werk. Bovendien versterken ze elkaar, wat betekent dat een oplossing niet voor de hand ligt. Migratie, sociaal-demografische verschuivingen, zich wijzigende schoolpopulaties, het schoolbeleid, de evoluties op de arbeidsmarkt en de schoolloopbaanbegeleiding spelen een rol. Dat laatste is cruciaal, en er zal een decreet Leerlingenbegeleiding komen. Dat zal wel niet voor morgen zijn. We willen snel ingrijpen, maar het veld stuurt ook signalen uit om dat niet te vlug te doen en met alles en iedereen rekening te houden. Daarom hebben we het eerste jaar niet te veel nieuwe veranderingen doorgevoerd. Zo wilden we de kans bieden dat de maatregelen van de afgelopen jaren ook effectief worden uitgevoerd. We bereiden evenwel een en ander voor, en we moeten er ook rekening mee houden dat de effecten van maatregelen pas na enkele jaren zichtbaar worden.

Het basisonderwijs, de participatie aan het kleuteronderwijs en de leerzorg zijn allemaal erg belangrijk. We werken daaraan. Het is niet evident dat in deze legislatuur te doen, maar we willen zorgen voor een betere omkadering van het basisonderwijs. Mevrouw De Knop heeft gelijk als ze zegt dat we nog meer in onderwijs moeten investeren. Maar ik wil erop wijzen dat het aandeel van onderwijs in de begroting stijgt, niettegenstaande de besparingen van 72 miljoen euro in 2010 en 42 miljoen euro in 2011. Wat we aan onderwijs besteden, stijgt in absolute cijfers. De kans is zeer groot dat we voor onderwijs het cijfers van 10 miljard euro halen. Ik wijs er ook op dat de omkadering en werkingsmiddelen voor het secundair onderwijs heel goed boven het Europese gemiddelde uitsteken. Het basisonderwijs is een ander verhaal, en dat moeten we aanpakken. Dat is een historische drempel die we overschrijden. Ook procentueel gezien stijgen we dit jaar en volgend jaar. De Vlaamse Regering maakt de keuze om in onderwijs te investeren, ondanks de kleine besparing die gebeurd is. Dat zie je in de verhoudingen in de uitgaven. Dat is de beste barometer.

De omkadering en de werkingsmiddelen voor ons secundair onderwijs zitten heel goed boven het Europese gemiddelde. Het basisonderwijs is een ander verhaal. We moeten kijken hoe we dat kunnen versterken. Als we zeggen dat het daar allemaal begint, moeten we ook logisch zijn en meer middelen naar daar verschuiven.

Dan kom ik tot het taalbeleid. Ik word er soms op aangesproken dat ik lijkt te denken dat dat het enige is. Dat is het niet, maar taal is wel het middel. Je kunt elkaars verhalen niet begrijpen als je geen gemeenschappelijke taal hebt. Ik bedoel niet dat we allemaal dezelfde taal en cultuur moeten hebben. Maar het is wel belangrijk dat we een gemeenschappelijke taal hebben. We hebben een gemeenschappelijke toekomst en we hebben daarvoor een instrument nodig, en dat is de taal.

Daarom moeten we nog stringenter worden in het taalbeleid. Ik wil, ondanks de weerstand bij sommigen, dat we verder gaan met die taal diagnosetesten op 6- en 12-jarige leeftijd. We moeten dat integreren in heel het beleid voor het onderwijs, maar het is ook een van de punten die ik sneller wil doen. Ik weet dat we al diverse instrumenten hebben op dit moment, zoals de SALTO-toets. We brengen in de administratie nu al die instrumenten in kaart, om te kijken hoe we dat kunnen beoordelen en versterken.

Het is mijn bedoeling om van alle kinderen, niet enkel de gekleurde of die met achterstand, de staat te weten op 6- en op 12-jarige leeftijd, het moment van twee overgangen. Dat wordt een heel mooie manier om de evolutie van het Nederlands en de kennis ervan door de jaren heen in de Vlaamse samenleving te beoordelen. Het is niet de bedoeling om kinderen in de hoek te zetten, maar om veel meer remediërend op te treden.

Als we dan vaststellen dat een kind een probleem heeft, moeten we dat probleem op dat moment oplossen. Voor sommige kinderen zal dat perfect kunnen door in de klas aanwezig te zijn en wat meer aandacht te krijgen. Andere kinderen zullen meer ondersteuning nodig hebben, misschien op een woensdagnamiddag of een zaterdagvoormiddag. Nog andere kinderen zullen misschien naar een onthaalklas voor anderstaligen moeten, waar ze taal leren en nog andere dingen doen.

Als we een dergelijke test invoeren, gaat dat ons ook wel wat geld kosten. Wie a zegt moet ook b zeggen. Dan moet je ook remediërend optreden voor die kinderen. Ik ben en blijf ervan overtuigd dat we dat moeten doen.

Als die kinderen de taal niet mee hebben, kunnen ze niet leren. Kijk naar Brussel, sommige scholen in Antwerpen en in mindere mate in Gent. Praat er eens over met 16- of 17-jarigen. Het niveau om abstract te denken en zich uit te drukken is louter functioneel. Dat is zoals wij op vakantie in het buitenland onze plan trekken. De kinderen in ons onderwijssysteem moeten hun plan trekken, maar ze moeten ook begrijpen en abstract denken op verschillende niveaus. Dat zit op dit moment niet goed en daarvoor moeten we stringenter werken.

We brengen nu alle instrumenten in kaart. Vervolgens wordt de bruikbaarheid ervan beoordeeld en bekijken we of er een nieuwe toets moet komen. Het is een diagnosetoets die een element is van beoordeling. Het zullen de school, de klassenraad en het CLB zijn die moeten beoordelen. Het wordt geen test van ja of nee, maar wel objectief. Ik hoor toch heel vaak dat allochtone ouders als leerkrachten zeggen dat hun kind niet goed Nederlands spreekt, zeggen dat dat niet waar is of dat dat racisme is. Dat wordt een heel debat. Het is een objectief element om die ouders te tonen dat er een probleem is.

Deze situatie zal Onderwijs niet alleen kunnen oplossen. Het is voor een groot stuk een migratieprobleem. Het is al 20 of 30 jaar bezig in onze samenleving. Er zijn pogingen ondernomen, maar er is niet echt een integraal beleid gevoerd. De mensen met wie er problemen zijn om hun kinderen in de school te krijgen, zijn ook dikwijls de mensen die opvoedingsondersteuning nodig hebben. Ik denk dat onze samenleving de afgelopen jaren te veel schroom heeft gehad om uit te leggen hoe je kinderen opvoedt. Maar dat moet de politiek niet doen. Kinderen maken is leuk. (*Gelach*)

Mensen moeten kinderen maken. Maar daaruit volgt een verantwoordelijkheid. Het zijn de ouders die hun kinderen moeten opvoeden. Al is er ook een rol voor de samenleving. Ik ga dat niet doen, dat is de minister van Welzijn. Net zoals ik niet de ambitie heb om de grote staatspedagoog te zijn, heb ik die evenmin om de grote staatsopvoeder te zijn. We moeten

ouders wel opvoedingsondersteuning geven. We moeten dat ook organiseren, maar dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan.

Die mensen hebben niet enkel een probleem met opvoeding en het onderwijs, maar ook om werk te vinden en een plaats in de samenleving. Het hangt allemaal samen. Ik ben ervan overtuigd dat je dat best organiseert op lokaal niveau. De samenleving moet tijd en geld in die mensen investeren in het belang van de samenleving. Onderwijs en andere domeinen in de samenleving moeten veel meer dan in het verleden samenwerken met zelforganisaties van allochtonen. Er moeten nog veel meer partnerschappen worden uitgewerkt.

Misschien moeten we ook centrale ondersteuning aanbieden. Je hoort dikwijls dat scholen het allemaal niet zo goed weten. Daar sta ik ook wel van versteld. Iedereen is bezig het allemaal opnieuw op zijn niveau uit te werken. We moeten veel meer ter beschikking stellen. Daarom is er de piste van het kenniscentrum en de ondersteunende website. Ik heb opdracht gegeven via de beleidsraad van het departement Onderwijs om niet enkel een kenniscentrum met cijfers uit te bouwen, maar ook veel sterker te ondersteunen. We houden wel rekening met de vrijheid van onderwijs en de pedagogische vrijheid.

Ik wil dat allemaal samenbrengen en hapklaar maken. Nederland heeft bijvoorbeeld een heel mooie ondersteunende website. Dat moeten wij ook doen. Ik sta er een beetje van versteld dat die kennis in het onderwijs nog veel te weinig wordt samengebracht. Dat debat hebben we ook gevoerd in verband met de afschaffing van het steunpunt gelijkheid van onderwijskansen. Intussen is er wel een goede samenwerking met Welzijn opgestart.

Mevrouw Helsen, u haalt terecht het debat aan over de evolutie van leerplicht naar kwalificatieplicht. Daarbij zijn er nog de beroepskwalificaties en de onderwijskwalificaties. Dat debat moeten we voeren.

Ik ben het totaal niet eens met een verlaging tot onder 18 jaar, we hebben in de beleidsnota ook geschreven dat we mensen moeten opleiden tot veelzijdige, sterke, open persoonlijkheden. Voor mij betekent dat dat het onderwijs uiteraard mensen moet voorbereiden op de arbeidsmarkt. Laat daar geen misverstand over bestaan, dat is een heel belangrijke doelstelling van het onderwijs, maar daarnaast moet onderwijs mensen ook vormen en moet het mensen de kans geven om mens te zijn in alle betekenissen van het woord.

We moeten er wel voor oppassen, als we uitsluitend kwalificatiegericht zouden gaan werken – dat hebt u niet gezegd, mevrouw Helsen, dat beweer ik niet hoor – dat we geen kleine menselijke robotjes maken die bijvoorbeeld goed kasseien kunnen leggen waarvan we zeggen dat ze goed zijn om kasseien te leggen en voor de rest naar tv mogen kijken, dat we ons voor de rest van niets van hen aantrekken. Dat is ook niet goed voor een samenleving als geheel. Als ik dan al een oude term mag gebruiken, vind ik dat onderwijs het volk ook moet verheffen. Ik ben voor volksverheffing. Jullie ook, dat weet ik, maar het is belangrijk om dat ook te zeggen. Het is heel belangrijk dat die opdracht en die taak van het onderwijs niet uit het oog wordt verloren.

Het is natuurlijk zo – en verschillende sprekers hebben daar ook op gewezen – dat kinderen misschien wel schoolmoe zijn, maar daarom niet leermoe. Dit kwam tot uiting in het kader van de ronde ‘zeg het hem zelf’, ook al hebben sommigen daar een beetje lacherig over gedaan en zich afgevraagd: “Waarom gaat die Smet nu praten met kleuters of met kinderen uit het basisonderwijs of het leerplichtonderwijs”. In een studentenblad stond: “Hij gaat ook met kleuters praten, hahahaha.” Maar als ik zo met kindjes praat – en natuurlijk moet je daarvoor tijd nemen en op het niveau van de kinderen praten – vertellen kinderen van 6 of 7 jaar mij: “Het onderwijs, mijnheer, dat is zó saai!” Die kinderen zijn dus 7 jaar en ze vinden het onderwijs al saai, maar ze moeten wel nog minstens 11 jaar op de schoolbanken zitten! Dat duidt er toch op dat wij een probleem hebben als systeem, als structuur, als organisatie.

Als we ons onderwijssysteem heel objectief analyseren en we kijken naar sommige scholen – ik wil zeker niet veralgemenen, laat ook dat duidelijk zijn –, dan is er niet veel verschil

tussen de methode van lesgeven in de 19e eeuw en nu. De klassen zijn dezelfde gebleven, een rechthoek of een vierkant, evenals de schoolbanken, de lessenaars. Soms is er een groene kleur, een gele kleur, een blauwe kleur en een rode kleur of is het met andere woorden wat hipper geworden op het vlak van kleuren, het lelijke groen is er zo wat uit. In het beste geval heb je een 'SMART board' – wat dikwijls tot gênante toestanden leidt indien kinderen er beter mee kunnen werken dan de leerkrachten, dat heb ik ook al meegemaakt. Voor de rest is er niet veel veranderd.

Ondertussen is er, de laatste 20 à 30 jaar, ontzettend veel veranderd in de samenleving, denken we aan heel de beeldcultuur en de gamecultuur, aan de prikkels die kinderen ontvangen. Ik ben ervan overtuigd dat ook het onderwijs, de manier waarop men dingen aanleert, heel fundamenteel zal moeten wijzigen. Ik weet natuurlijk wel dat er pedagogische vrijheid is, maar ik vind wel dat het beleid het signaal heel duidelijk moet geven dat de samenleving gewijzigd is en dat de manier waarop we aan kennisoverdracht doen, ook zal moeten volgen indien we het boeiend willen houden voor kinderen. Zo niet zullen kinderen buiten de schooluren boeiende dingen doen en de in hun ogen saaie dingen op school, waardoor je schoolmoeheid krijgt. Het gaat natuurlijk om meer dan techniek, maar ook over hoe leerkrachten dingen benaderen, over hoeveel dingen mogelijk zijn en dat soort zaken. De introductie van het 'SMART board' moet misschien veel meer door de overheid worden gestimuleerd, omdat je op die manier veel meer prikkelt en veel meer tot de verbeelding kunt spreken. Daar moeten we absoluut op inzetten.

Voorzitter, ik ben het wel met u en anderen eens dat het niet is omdat de leerplicht tot 18 jaar geldt, dat men niet vanaf 16 jaar op een andere manier kan leren. Dat nemen we ook echt mee in de hele hervorming van het secundair onderwijs en dat komt ook tot uiting in de grondige gesprekken die we al hebben gevoerd. Het is onze bedoeling om dat te integreren in het leerplichtonderwijs, op een heel gestructureerde manier. Zo kunnen kinderen opteren voor werkplekleren vanaf een leeftijd van 16 als het echt niet meer gaat, ze hebben dan de basisvorming en moeten nog 2 jaar verder doen, maar op een andere manier.

Inzake de diversiteit in de klas, of het nu taaldiversiteit is, cultuurdiversiteit of diversiteit jongens/meisjes, wil ik heel duidelijk stellen dat de klassen en scholen een weerspiegeling van de samenleving moeten zijn. Als kinderen opgroeien, moeten ze samen opgroeien en dat betekent ook samen in het onderwijs en samen in de vrijetijdsclub, niet gesegregeerd. Het is heel duidelijk dat we ze samen houden, maar dat wil niet zeggen dat we niet gedifferentieerd les moeten geven, want ook dat is een van de denksporen in de oriëntatie. Als we het secundair onderwijs hervormen, vinden we het absoluut belangrijk dat ze samen zitten, maar dat neemt niet weg dat kinderen ook apart kunnen zitten om geremedieerd of extra geprikkeld te worden. Dat is ook een mogelijkheid en we moeten verder gaan op dat denkspoor.

Ik heb al heel uitvoerig geantwoord.

De voorzitter: U mag zolang antwoorden als u wilt. Er staat geen limiet op ministers. *(Gelach)*

Minister Pascal Smet: Gelukkig maar. En dat geldt op alle vlakken. *(Gelach)*

We gaan dat niet in een handomdraai oplossen. We moeten dat in alle eerlijkheid tegen mensen durven te zeggen. De politiek heeft in het verleden te vaak de indruk gewekt dat ze dat wel kon doen. Dat wil niet zeggen dat we niets moeten doen. Mevrouw Vanderpoorten, we hebben het kader voor de hervorming van het secundair onderwijs. In september hebben we daar zicht op en zullen we het breed debat voeren. De oefening die we tegelijkertijd hebben gemaakt, is hoe we nog tijdens deze legislatuur kunnen ingrijpen op een aantal vlakken. Vooraleer die oefening te kunnen maken, moeten we wel weten hoe de toekomstige structuur van het secundair onderwijs eruitziet. Want dan gebeurt dat in een kader. Dat is een logica waar men in moet zitten en die ik ook niet wil verlaten.

We zullen dus een aantal dingen doen. We mogen niet de indruk wekken dat het allemaal gemakkelijk oplosbaar is. Dat neemt natuurlijk niet weg dat we de verantwoordelijkheid hebben om daaraan te werken. We zullen dat de komende weken, maanden samen doen. Ik wil nogmaals duidelijk stellen dat het de bedoeling is om dat samen met u te doen.

De voorzitter: De heer Van Dijk heeft het woord.

De heer Kris Van Dijk: Dank u, voorzitter, dank u, minister, dank u, collega's. Ik ben nu 15 jaar in het parlement. Tijdens die periode heb ik nog niet vaak het gevoel gehad dat een interpellatie echt pertinent was. We hebben hierover op een fatsoenlijke manier gedebatteerd. Dat stemt me zeer tevreden.

Ik wil nog een aantal zaken meegeven. Er zijn heel wat juiste zaken gezegd. Natuurlijk is er een gevaar als men een idee poneert. Men moet het juiste evenwicht vinden. Het is niet zo dat ik alles op taal zet. Het is veel ruimer dan dat. Het is niet alleen het welbevinden, het gaat om veel zaken samen.

We mogen nooit vergeten dat een school in eerste instantie nog een leerinstelling is, en dat het de bedoeling is dat jongeren daar iets leren. Maar dat moet inderdaad op een boeiende manier gebeuren. Mijn eigen zontje studeert goed. Als ik hem echter vraag of hij graag naar school gaat, is zijn antwoord 'nee', omdat hij het saai vindt. Ik vond dat vroeger ook. Voor velen is de school saai. Men moet een combinatie vinden. Het is niet zo dat men er een speeltuin van moet maken. Men moet er wel voor zorgen dat er een omgeving is die zorgt voor interesse. Dat is belangrijk.

Het idee van mevrouw Helsen over de kwalificatieplicht is voor een deel een element voor de school, voor de overheid. Dat is een doelstelling die we onszelf willen opleggen. We willen ertoe komen dat eenieder een zekere kwalificatie heeft. We gaan daar zeker op verder.

Minister, in mijn vraag heb ik ook even aangehaald wat er al bestaat. Ik heb het over de leerlingvolgsystemen. In hoeverre worden die gegevens echter ook doorgegeven wanneer leerlingen van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs gaan? Dat gebeurt nog niet volledig. Er zijn ook tegenstanders die zeggen dat men zijn of haar verleden meeneemt en dat dat niet altijd goed is. Ik denk dat dat vaak wel goed is. Maar in de nieuwe school, in de nieuwe omgeving moet men daar op de juiste manier mee omgaan. Het doorgeven van informatie is inderdaad heel belangrijk.

Minister, ik zal het daar voorlopig bij laten. We hebben voldoende elementen. We zullen niet op korte termijn alles oplossen. Zowel in de vragen als in de zeer uitvoerige repliek zitten een aantal elementen.

Voorzitter, ik wil nog stilstaan bij één punt, namelijk opvoedingsondersteuning. Ik ken gemeenten waar men ook vanuit de OCMW's initiatieven neemt. Maak ook daar botsen we dikwijls op bepaalde drempels. Heel vaak nog heeft het te maken met vrijwilligheid. Vaak is het bij degenen bij wie zich de grootste problemen voordoen, dat men het meest bevreesd is dat men achter het deurtje komt kijken. Misschien speelt daar de culturele achtergrond een rol in. Niet alleen bij autochtonen, maar ook bij allochtonen komt dat voor. Het gaat dan om: eigen huis, eigen privacy. We moeten daar heel voorzichtig mee omgaan.

Minister, ik wil nog één persoon citeren. Een van uw voorgangers, Luc Van den Bossche, zei ooit naar aanleiding van het debat over Klasse: "Ik heb niet de pretentie om te zeggen hoe ouders hun kinderen moeten opvoeden, maar ik heb wel de pretentie om te zeggen dat ze ze moeten opvoeden." Het is belangrijk dat we dat op allerlei manieren, via Onderwijs en Welzijn, meegeven. Ouders hebben een enorme verantwoordelijkheid. Eenieder moet dat zelf op zich nemen. De politiek kan dat niet doen.

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Voorzitter, ik sluit me daar volledig bij aan. Ik wil enkele heel concrete voorstellen doen.

De minister heeft de opvoedingsondersteuning aangehaald. Ik ken een aantal voorbeelden uit Gent. Daar lopen al sinds 10 jaar opvoedingsondersteuningsprojecten, die zijn begonnen in de scholen zelf. Het is een project met een wereldwijde basis. Zelfs in Israël wordt het gebruikt. Het wordt ook gesteund door de Wereldbank. Ook in Gent is dat geïntroduceerd. Op een bepaald ogenblik is het overgegaan naar Welzijn. Onlangs was er zelfs een diploma-uitreiking voor de moeders, maar uiteindelijk heeft men zich ook gericht tot de vaders. Het gaat over diverse groepen: Turkse moeders, Marokkaanse moeders en ook gemengde groepen. Ik stel voor dat we daar volgend jaar een kijkje gaan nemen. Het zijn allemaal experimentele projecten, die misschien beter structureel worden ingebed, in samenwerking met het onderwijs.

Minister, u zegt dat we dit niet in een handomdraai zullen oplossen. Dat klopt. Er zal op worden ingezet in het kader van de hervorming van het secundair onderwijs, maar we kunnen niet alles daarop richten. Net als een aantal leden vind ik dat ook het kleuter- en het lager onderwijs moeten worden betrokken. Het resultaat zal er over 10 jaar zijn. Dit zal een enerverend verhaal moeten zijn.

De heer Bouckaert heeft ook het Lucernacollege aangehaald. In Gent is er geen Lucerna-collega, maar zijn er wel netoverschrijdende projecten. Het gaat zowel over het vrij onderwijs als over het stedelijk onderwijs. Daar wordt wel gewerkt met kleuters. Daar wordt wel gewerkt met betrekking tot de thuistaal en de culturele achtergronden van bepaalde groepen. Dat is toch wel positief. Dat kan misschien stof leveren om in de toekomst een aantal stappen te zetten.

Wat me wel intrigeert in heel het debat, is de school- en thuiscultuur. Mijnheer Bouckaert, daarnet werden de groepen nog genoemd: het gaat over de Maghrebijsen en de Turkse kinderen. Er is ook sprake van kansarme kinderen. De thuisculturen van die verschillende groepen is ook verschillend. Het intrigeert me dat het gevoel wordt geschapen dat die kinderen van thuis uit niet worden gestimuleerd en dat men er onderwijs niet belangrijk vindt.

Ik spreek uit ervaring: in die landen verkopen zelfs in kleine dorpen mensen hun landerijen, hun schapen, hun koeien, om hun kinderen te laten studeren. In vergelijking met hier is het daar nog veel moeilijker om naar het middelbaar onderwijs te gaan. Kinderen moeten voortdurend bijstuderen. Willen ze naar de universiteit gaan, dan moeten ze bijna bijlessen volgen, omdat er sprake is van een examensysteem. Ik kan me dus niet indenken dat die ouders niet willen dat hun kinderen studeren en een diploma halen. Het is onze plicht om ouders daarin te ondersteunen. We moeten er alles aan doen om dat te doen slagen, in ons voordeel, in het voordeel van onze samenleving.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het stemt me tevreden dat u het op vele vlakken met me eens bent. U zei terecht dat ik dat van die kwalificatieplicht niet zo heb gezegd. Ik heb dat inderdaad ook niet zo bedoeld. Het lijkt me echter interessant om dat debat in de toekomst wel te voeren. Dit is immers niet onbelangrijk. Een kwalificatieplicht heeft niet alleen betrekking op beroepskwalificaties: ook de algemene vorming moet ter zake ten volle een plaats krijgen.

U hebt ook heel duidelijk gezegd dat meer investeren in basisonderwijs belangrijk is. We onthouden dat u dat als een belangrijke prioriteit voor deze legislatuur vooropstelt. We steunen dat ook.

U zegt werk te willen maken van die kennisontwikkeling, van dat kenniscentrum. U verwijst naar de website, met alle respect voor de pedagogische vrijheid. Ik wil hier een zorg uiten. Indien we verwachten dat in het onderwijs op een goede manier wordt omgegaan met diversiteit, dan gaat het niet alleen over het bezitten van een bepaalde kennis. Ik stel vast dat leerkrachten niet altijd de vaardigheden hebben om daarmee om te gaan. Naast de lerarenopleiding is wat dat betreft nascholing op zijn plaats, in de vorm van een echte

vaardigheidstraining. Daarvoor is in het verleden nog niet zo heel veel aandacht geweest. Ik wil dat toch wel koppelen aan het kenniscentrum dat u wilt ontwikkelen. Dat zal op zich immers niet voldoende zijn om de verandering teweeg te brengen.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voorzitter, minister, hoe langer het antwoord duurde, des te meer steeg mijn verbazing. Mochten de cijfers niet zo dramatisch zijn, dan zou ik hier soms mee lachen, maar in feite word ik cynisch. U zegt dat dit het gevolg is van een beleid van 10 à 12 jaar.

Minister Pascal Smet: Ik heb gezegd dat de resultaten die we nu zien, een resultaat zijn van een beleid dat 12 jaar werd gevoerd. Alles gebeurt met vertraging.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: En dat nog steeds wordt gevoerd. Ik verklaar me nader.

Minister Pascal Smet: Dat werd gevoerd.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Dat voort wordt gevoerd. Nu is er een kentering. Daarom ben ik zo verbaasd. Ik zetel al 12 jaar in het parlement. Wat u zegt, zeg ik al 12 jaar.

Ik citeer een artikel dat gisteren in de krant stond over uw partijgenoot, de heer Willockx, die een boek heeft geschreven: “In zijn boek erkent Willockx ook schuld voor fouten die in het verleden gemaakt zijn. Zo geeft hij toe dat hij de samenlevingsproblemen in Sint-Niklaas en de ruimere regio verkeerd inschatte. ‘Een belangrijke les die ik heb geleerd, is dat je niet blind mag zijn voor reële problemen. Te lang herleidde ik samenlevingsproblemen tot opstoten van racisme.’”

Minister, daarom word ik zo cynisch. U stelt dat men niet mag veralgemenen, maar wat men hier in de politiek doet, is voortdurend veralgemenen. Geen enkel voorstel dat wij hebben gedaan, werd besproken, omdat het van onze fractie kwam. Een voorbeeld is dat van de taalbadklassen.

Alles wat het Vlaams Belang zegt, wordt veralgemeend en is blijkbaar fout. Het antwoord van de minister blijft me dan ook verbazen. We zeggen al 10 tot 12 jaar hetzelfde. Het gaat om een samenlevingsprobleem. Dit is het resultaat van een beleid dat 12 jaar geleden is ingevoerd en dat nu nog wordt gevoerd.

Minister Pascal Smet: Mevrouw Van Steenberge, ik zeg daar al vele jaren hetzelfde over. Ik heb om die reden allerlei titels gekregen. Het Vlaams Belang heeft misschien de juiste vragen gesteld. De antwoorden waren echter steeds zo schandalig slecht, dat ze een probleem vormden. Indien u een historische analyse wilt maken, moet u ook de hand in eigen boezem steken.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Wij hebben, net als de andere partijen, fouten gemaakt. Het verschil is dat de andere partijen mogen veranderen en verbeteren. Wij mogen dat niet. Indien wij een voorstel van resolutie over de taalbadklassen indienen, wordt gevraagd dit niet ter sprake te brengen. Dit zou bepaalde fracties immers in moeilijkheden kunnen brengen. Ik vind dat cynisch. Indien in verband met het hoger onderwijs een voorstel van resolutie naar voren wordt gebracht, mag ik op vraag van de socialisten niet meetekenen. Dat is schandalig. *(Rumoer)*

Dit is het resultaat van een slecht beleid. Volgens de minister betekent dit niet het faillissement van het beleid. Volgens ons is dit wel het geval. Het beleid dat al jarenlang wordt gevoerd, is failliet. De minister heeft verwezen naar de cijfers op basis van afkomst en nationaliteit. We weten waarom die cijfers niet meer mogen worden vrijgegeven. Dat is, zoals de heer Willockx schrijft, de fetisj van het racisme.

Die cijfers zijn nochtans noodzakelijk om het probleem op te lossen. Dit is mijn enige bezorgdheid. Mevrouw Pehlivan durft de problemen ook te benoemen. Ze vraagt dit zelfs.

We kunnen pas oplossingen aanreiken als we de problemen durven te benoemen. Daar gaat het om.

Ik geloof in een kentering. De minister blijft me verbazen. Bepaalde zaken zal ik zelf altijd blijven zeggen. Ik kan enkel hopen dat de minister de ingeslagen weg blijft volgen en de bestaande problemen durft aanpakken.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Zoals ik tijdens de plenaire vergadering heb verklaard, heeft de minister geen toverstok. Mocht ik er eentje kunnen kopen, zou ik hem er zeker een bezorgen.

Ik erken dat gedegen en duurzame structurele maatregelen een werk van jaren vormen. Terwijl we de oorzaak van het bloeden aanpakken, moeten we echter ook het bloeden stelpen. De kost van de uitstroom is voor de maatschappij enorm groot. Het is belangrijk prioritair in de aanpak van de uitstroom te investeren. We moeten op korte termijn kunnen werken.

Ik besef dat we niet snel geïmproviseerde experimenten moeten uitvoeren om toch maar te kunnen stellen dat we iets doen. De oplossing bestaat er echter ook niet in gretig in de bestaande projecten te snijden. In afwachting van structurelere oplossingen, zoals de persoonlijke ontwikkelingstrajecten, de diversiteitsbegeleiding en het Steunpunt Gelijke Onderwijskansen, mogen niet snel besparingen worden doorgevoerd. Dit zou enigszins kortzichtig zijn. Om te voorkomen dat we een generatie jongeren verliezen, moeten we nu het bloeden stelpen. De maatschappelijke kost van dat verlies zou immers enorm groot zijn.

De minister legt nu sterk de nadruk op een stringent taalbeleid. In zijn beleidsnota heeft hij vooral de nadruk op welzijn en op welbevinden gelegd. Volgens de beleidsnota moeten de betrokkenen zich goed in hun vel voelen. Tijdens de besprekingen heeft hij dit zelfs geluk genoemd. De minister is immers van mening dat dit cruciaal voor het zelfvertrouwen en voor de motivatie op school is. Mevrouw Vanderpoorten heeft eveneens sterk de nadruk op de link tussen welzijn, motivatie op school en de ongekwalificeerde uitstroom gelegd. Wij willen die nadruk ook leggen. Alleen vind ik dat de minister dit in de beleidsnota heel mooi omschreven element nu uit het oog dreigt te verliezen. Hij heeft het vooral over taaltoetsen, een stringenter taalbeleid en bijkomende klassen. Hij neigt naar een te prestatiegericht denken. Ik wil hem hiervoor behoeden.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Alhoewel het hier eigenlijk niet ter zake doet, moet ik nu toch even reageren. De Vlaams Belang-fractie is blijkbaar van mening dat ze het voorstel van resolutie betreffende het hoger onderwijs op vraag van de socialisten niet heeft mogen ondertekenen. Ik kan dit niet zomaar laten voorbijgaan. Alles wat met betrekking tot het hoger onderwijs tot stand is gekomen, is in overleg tot stand gekomen. Dit geldt ook voor de eindmotie die zal worden ingediend en voor de beslissing wie wat mag tekenen. Indien mevrouw Van Steenberge de socialisten nu de zwartepiet wil toespelen, gaat ze erg over de schreef.

Ik wil nogmaals benadrukken dat over de inhoud en de vorm overleg is gepleegd. We zijn samen tot conclusies gekomen.

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Ik zou nog een bedenking naar voren willen brengen. De heer Van Dijk heeft er terecht op gewezen dat scholen saai zijn. We bezoeken allemaal veel scholen. Die klaslokalen zien er nog hetzelfde uit als in de periode dat ik zelf naar school ging, wat toch een tijdje geleden is. De leermethodes zijn waarschijnlijk niet altijd even goed geëvolueerd. Er is vaak een kloof tussen de samenleving waarin kinderen buiten de schoolmuren opgroeien en het tempo binnen de schoolmuren. De omgeving waarin kinderen opgroeien, bevat veel meer prikkels dan vroeger.

Maar er zijn ook andere elementen die meespelen. De structuren vallen weg buiten de schoolmuren. Ook familiale structuren vallen dikwijls weg. Ik heb de indruk dat de afgoderij stelselmatig toeneemt. Er wordt overdreven belang gehecht aan materiële zaken, de vlucht in roesmiddelen enzovoort. Ik denk dat een aantal evoluties van die samenleving die wij zelf maken, voor een deel mee aan de basis liggen van de problemen die wij vandaag hebben besproken. Ik begrijp dat we een link moeten leggen tussen wat zich afspeelt binnen de schoolmuren en buiten de schoolmuren. Ik zou toch voorzichtig zijn om die externe samenleving, als ik die zo mag noemen, te veel en te snel te volgen. Daar zit een aantal elementen in waarvan ik niet overtuigd ben dat ze op lange termijn goed zullen uitdraaien.

Ik sprak onlangs met een leerling van een basisschool. Dat kind zei dat het graag naar school gaat omdat het daar tot rust komt. Daar is voor dat kind duidelijk wat het moet doen. Het feit dat scholen niet altijd aansluiten bij die externe omgeving, is misschien geen al te slechte zaak voor een aantal kinderen. Ik wil mijn zorg uiten over een aantal evoluties in de omgeving van die kinderen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

BIJLAGE

Bijlage bij de interpellatie van de heer Kris Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de ongekwalificeerde uitstroom in het secundair onderwijs

Belangrijkste verschillen tussen de onderscheiden indicatoren

	Lissabon rapportering Early school leavers (EAK-enquête NIS)	Huidige opvolging Vlaams beleid door steunpunt SSL (3^{de} berekeningswijze)
Operationalisering ongekwalificeerd Is niet in het bezit zijn van	- Diploma van het 2de jaar van de 3de graad ASO, TSO of KSO; - getuigschrift van het 2de jaar van de 3de graad BSO; - getuigschrift van de leertijd; - (eind)getuigschrift BUSO Opleidingsvorm 3 of 4; - (eind)getuigschrift DBSO	- Diploma van het 2de jaar van de 3de graad ASO, TSO of KSO; - getuigschrift van het 2de jaar van de 3de graad BSO; - getuigschrift van de leertijd; - eind)getuigschrift DBSO
+ Bijkomende voorwaarde ongekwalificeerd	Volgen geen onderwijs of opleiding meer Naast onderwijs kan het ook gaan om losse opleidingen bv. VDAB-opleiding, opleiding bij de werkgever, hobbycursus,...	Volgen geen leerplichtonderwijs meer
Operationalisering uitstroom: Groep bij wie men de ongekwalificeerde uitstroom nagaat (noemer berekening)	Totale steekproef van 18- 24 jarigen die in een bepaald kalender via EAK-enquête bevraagd werden	Alle jongeren uit Vlaanderen die in een bepaald kalenderjaar 18-, 19-, 20-, 21-, 22-, 23- of 24- jaar werden (en ingeschreven waren in het leerplichtonderwijs van de Vlaamse Gemeenschap)
Bron cijfers	EAK- enquête: Gerealiseerde steekproef van ca. 5000 respondenten (betrouwbaarheidsinterval 95%: feiten kunnen leidt tot verschil 2 % hoger of lager liggen dan steekproefpercentage)	Statistieken Vlaamse onderwijsoverheid : Berekening op basis van statistische gegevens over de hele leerlingenpopulatie in het Vlaams onderwijs
Gewest/ gemeenschap	Wonen in het Vlaams Gewest	Vlaamse Gemeenschap